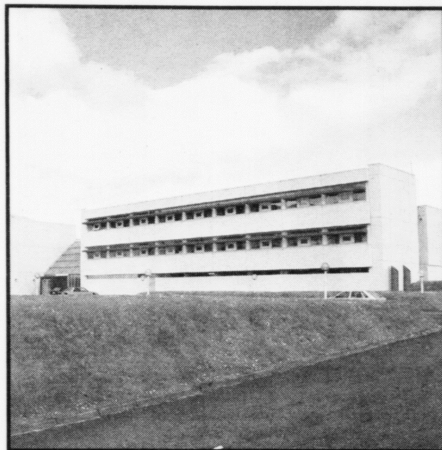

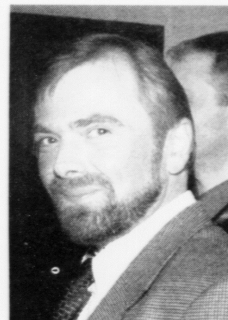
Taka kritikkin til eftirtektar

Veðurtíðindini til sjófólkið verða betrað, sigur útvarpsstjórin

Herfyri var grein at lesa í feroysku bløðunum, har fylst varð á, at veðurtíðindini úr útvarpinum vórðu lísir við slikari ferð, at ógjørligt var hjá sjófólki okkara at fáa stundir til at festa hesi niður á blað. Jógvan Jespersen, útvarpsstjóri, ásannar, at tað sjálvandi er óheppið, at so er. Hann leggur tó á heróslu á, at orsøkin til at veðurtíðindini vórðu sett á skrána kl. 12.00 var, at tá høvdu útvarpsfólkini betri stundir til at lesa upp, við tað at tíðartrýstið tá er minni, enn tað er kl. 12.20. Tá tað hóast hetta

framvegis verður mett, at veðurtíðindini verða lísir ov skjótt, er einasta loysnin hjá útvarpinum, at kritikurin verður tikin til eftirtektar, soleiðis at tað framvir verður lógð enn stórri áherðsla á, at upplæsararnir gera sær stórri ómak hesum viðvíkjandi. Utvarpsstjórin sigur í sama viðfangi, at hetta sjálvandi er ein óheppin stóða, við tað at tað fyrst og fremst eru sjófólk okkara, sum veðurtíðindini eru ætlað til, og at hesi sjálvandi hava krav upp á eina so góða tænastru sum yvirhøvur gjørligt.

Veðurtíðindini eru fyrst og fremst ætlað til sjófólk okkara, sigur Jógvan Jespersen, útvarpsstjóri

Útsjón - um loftmiðlur okkara

Hugleiðingar um smátt og stórt í fjølmiðlunum

»Tað er sera ringt at eyðmerkja líkin, tí kropparnir eru hovuðleysir. Nú verður leitað eftir teimum avskornu hovdunum«.

»Kanningar vísa, at í Belgia hava tey givið hoesnarungum fóður, sum var blandað við lorti úr rottangum«.

Nakað soleiðis vóru tíðindini borðreidd í Útvarpi Føroya afturvíð náttaranum eina ferð í summari.

Fjølmiðlarnir hava sjálvandi skyldu til eisini at umrøða tað, sum er minni hugaligt; men mátnir kunnu vera ymiskir. Eru hesar útpenslingarnar av hovuðsleysum uppgivnum líkum so týðningarmiklar at fáa við í vanligu tíðindasendingunum? Kanska vóru tær betri at hava við í einum uppfylgjandi broti.

Hjá okkum loysa vit trupulleikan við at slökkja útvarpið - vit vilja hava matnáðir.

Men tað er ikki okkara privata trupulleika tað snýr seg um. Heldur ikki snúgva tíðindir seg um sensatiónshungur ella um perversar tendensir. Tað snýr seg um, at ein almennur miðil tekur stóðu um, hvønn hugburð arbeiðt skal verða eftir, nokur estetisk mörk.

Annars vil hesin ummælarin fegin rósa Høgna Djurhuus og Magnusi Dam fyri, at teir tveir sunnudagar kl. 14 gjørdur sera góðar tíðindasendingar - tær vóru óvanliga langar og áhugaverdar.

Í Sjónnarpi Føroya hava tey í september »royndarkoyrt« filmar, ið vera sagdir at vera óhoskandi fyri smábørn. Tað lagna er kortini, at summir av teimum verða sendir tíðliga um kvöldið, enn tá millum 7-8. So mikið er vist, at hesa tíðina koma nógv smábørn av óvart at siggja tað, tey also ikki eiga at siggja.

Foreldur teirra halda sum rímuligt er,

at hesa tíðina á degnum er og má okkara feroyska sjónvarp vera skotsíkkurt hjá teimum smáu. Eg sóknist eftir, hvønn hugburð Sjónnarpi Føroya hevur til hetta eyrna evnið.

Atlantic Radio

Tað feroyska málið er vorðið eitt av heitu evnunum á nýggju ráðini. Hósadagin 16. september gjørdi sonur min vart við, at fólk ringdu inn til eitt slag av 5-ara í Atlants-útvarpinum og umrøddu Málið.

Einki kann ósa fólk meira upp enn feroyska málið. Fáar tíðir í heiminum fara so upp at darta sum vit, tá tað um lítt tungumál okkara ræður. Tað brakar og knakar í ungum og gomlum, í lærðum og ólærðum.

Men - hetta er bara gott og »mergið« - fyrri nú at nýta eitt feroyskt slangorð. Málið livir við sitt friska lív - tað blóðrar og skvatlar, skvamlar og prutlar. Aldrin í Føroya søgu er vorðið yrkt meira enn nú, á feroyskum og enskum hvørt um annað.

Summi eru »fødd« til eitt brúklígt mál, onnur reka meira við vág og vindi.

Tað sum hesin ummælarin hevur stúrt eitt sindur fyrri fór at henda, er hent, tí sum kunnugt er, so elvir trýst til móttýst.

Tað syrgiliga er, at ein alt ov stóur partur av fólkum onkusvegna hevur kent seg málsliga »trýstan« í skúlanum. Í bestu meining - er talumál teirra dømt bæði niður og norður, og ein heilan barndóm kanska hava tey liðið niðurlag omaná niðurlag, tað kom til ópraktisku rættsskriving Hammershaimbs.

Vend er komin í. Lærarnir hava langt síðani luktað krútið og seta nú av allari megni inn fyrri at samansjóða nýtt og gott gamalt. Enn vantar ein varlig rættsskrivingarbroying - lítil bati botir.

Eitt »móttýst« kemur nú til sjónar, ein reaktión. Eitt málsligt anarki tekur

at breiða seg - hetta er uppreistur. Og kanska serliga sjónsøkt verður hetta í teimum privata miðlunum, eitt nú Atlantic Radio, sum eg annars haldi skal vera vælkommið, eins og Útvarp Føroya var tað í síni tíð.

Men tá tú gert uppreistur mást tú hava nakað dygdargott at seta í staðin fyrri tað, tú gert uppreistur í móti. Annars verður kaos og lógloysi. Tí mugu øll miðlafólk duga nakað av mállæru!

Vit eiga tó ikki at missa mótið. Vit eiga heldur ikki at ræðast, at fremmand máld onkundið verða vakurt og rætt framborin í miðlum okkara, ei heldur ræðast at einstøk fremmand orð slóðast uppi, um hetta er til frama fyrri at »selja« Føroyar og tað, sum feroyskt er.

Í staðin fyrri mugu vit óttast tað at missa kærleikan til feroyska málið. Tað er vandamikkið. Tað er vandamikið, um tú heldur, at títt móðurmál er ósmart, at tað stinkar, at tað sumpar ella er gíggt.

Til Atlantic Radio vil eg siga: Tit eru eins og eg í tí fantastisku stóðini at vera millum tey 50.000 menniskjuni í verðini, sum í voggugávu hava fingið hetta lítt vakra málið, sum sigst telja millum 66.000-70.000 orð.

Um vit ynskja okkum feroyskt slang, kunnu vit saktans gera tað burtur úr vanligum feroyskum orðum. Tey eru minst líka so stuttlig og sjarmerandi. Sjálvandi er t.d. orðið cool bæði fitt og snøgt, men tú troyttast av tí í longdini. Vit hava ørgrynna at seta í staðin: kalt, kólið, mergjað, seigt, feitt, bláfryst, gler, sakin maður, grót, garnatálg etc. Øll hesi kunnu brúkast í týðninginum cool.

Í veruleikanum er cool bara ísakalt. Tað er ísakold reklama og heilavask av tær og mæð.

Uttan at vit reiðiliga verða var við tað, verða vit undirdikt í amerikanskum lánorðum hvønn minutt dag sum nátt. Nekar í Afrika verður tað eisini,

Oddvør Johansen, rithøvundur, skivvar

timorbúgvinn verður tað, eskimoarinn og bolivianski indianarin, tí USA er saman við ríku teldugigantunum og filmproducentunum í ferð við at byggja eitt málsligt Babelstorn, ið kostar milliardir av dollarum. Teir vilja hava alla verðina at tosa amerikansk.

Og teir halda lítið um tey smáu/minstu málini. Tey eru óneyðug. »Hatta er bara ein lítill fjalladialekt og fer aldrin at skapa nakrar bókmentir av týðningi«. Vit hava hoyrt tað fyrr.

Hetta er málslig imperialismi á størum stili, og í so máta eru vit feroysingar í góðari træning gjøgnum fleiri hundrad ár.

Tí eru ráð míni: lærið tykkum perfekt enskt, dansk, franskt, týskt, esperanto etc., men elskið tað feroyska málið. Tað sum tú elskar, vilt tú gera alt fyrri. Og mál okkara er sum ein lítill unikur gimsteinur, sum bara finst eitt einasta stað á klótuni: her í Norðuratlantshavinum. Pussið hendan gimsteinin. Hann er ektaður, og hann kann brúkast bæði til gamans og álvara - hann kann vera smartur, hann kann stuttleika fólk ella fáa tey at gráta.

Tað krevst bara eitt: eitt sindur av venjing.